

Uit: A. Riemersma, "*Getuigen van de Stadsbrand te Enschede*", Enschede 2012

2.6 Albertus Husken

Geboren: 15-08-1849.¹⁰⁹
Overleden: 21-02-1939.¹¹⁰
Beroep: Fabrieksarbeider.
~~Woonachtig: Wilhelminastraat.~~¹¹¹

Familie gegevens:

Vader: Bernardus Hendrikus Husken.
Moeder: Maria Anna Elisabeth Heckman.
~~Gehuwd met: Johanna Witbroek.~~¹¹²

Biografie:

In de Tubantia van 5 mei 1937 is een interview met dhr. L. Husken geplaatst. Hij vertelt hierin erg gedetailleerd over zijn ervaringen tijdens de Enschedese stadsbrand. De enige informatie die het artikel vermeld over deze persoon was zijn leeftijd; 88 jaar in 1937, en de naam van zijn oudere broer; Herman.

In het burgerregister staan geen gegevens over een L. Husken die rond 1849 geboren zou moeten zijn. Via zijn broer Herman is het gezin Husken wel te vinden. Herman Husken heeft een jongere broer wiens naam echter niet met een L begon, maar Albertus luidt. Deze Albertus Husken is geboren op 15 augustus 1849 en overleden op 21 februari 1939. Het is goed mogelijk dat met de letter L. in het artikel van de Tubantia een bijnaam of roepnaam bedoelt wordt (allicht Lambertus). Met redelijke zekerheid kunnen we zeggen dat L. Husken en Albertus Husken dezelfde persoon is.

Albertus Husken werd geboren op 15 augustus 1849 te Lonneker. Zijn vader was fabrieksarbeider van beroep. A. Husken trouwde op 29 januari 1875 met Johanna Witbroek. Het echtpaar kreeg drie kinderen die binnen een jaar overleden. Zes kinderen bereikten volwassenheid; Bertha Maria, Hendrikus Bernardus, Bernardus Franciscus, Adelbertus Marinus, Johannes Marinus en Marinus Gregorius.

Tijdens de Enschedese stadsbrand van 7 mei 1862 was A. Husken in de Kalandersstraat. De brand was hier ontstaan en A. Husken hielp de brandweerlieden die daar aan het blussen waren. Toen de brand zich over de stad verspreide ging A. Husken naar de Oldenzaalsestraat waar hij het spektakel met zijn broer aanschouwde.

A. Husken overleed op 21 februari 1939 te Enschede.

Albertus Husken en de stadsbrand:

In de Tubantia van 5 mei 1937 zijn de belevenissen van A. Husken tijdens de Enschedese stadsbrand opgetekend:

‘Even nadat de brand in de Kalandersstraat was uitgebroken bevond ik mij met mijn ouderen broer Herman en 2 of 3 vrienden, dat weet ik niet precies meer, in de bewuste straat. We zagen het vuur zich langzaam maar zeker uitbreiden en toen we eenigen tijd later in de Langestraat liepen, riepen de brandweerlieden, die zich met hun blusschingsmateriaal in deze straat bevonden, ons toe de slangen mee te nemen naar de markt. Nu dat was natuurlijk aan geen doovemansooren gezegd en hoewel het ons nogal moeite kostte – waren nog geen groote kerels – voldeden we volgaarne aan dit verzoek.

Inmiddels begon het vuur echter steeds sneller om zich heen te grijpen. Op de markt aangekomen zagen we daar twee groote vrachtwagens boordevol goederen van de firma Maseland. De wagens waren ieder bespannen met twee paarden. De voerlieden trachtten nog tijdig de Veldpoort te bereiken, doch ze slaagden daar niet in en toen ze er aankwamen was de weg daar afgesneden. (De Veldpoort bevond zich in de Marktstraat ter hoogte van de Walstraat). Ten einde raad lieten de voerlieden toen de goederen en de wagens maar in den steek en brachten de paarden via den stadsgraven in veiligheid. De hitte werd bijna ondragelijk.

We woonden in het jaar van den brand in de Wilhelminastraat, ongeveer in het midden. Een tante van mij had een tapperij en een bakkerswinkel aan de Oldenzaalschestraat, daar waar nu het café de “Halve Maan” is gevestigd. Toen we nu eenigen tijd later thuis kwamen, was tante reeds met eenige harer kinderen bij ons, want de Oldenzaalschestraat liep toen ook reeds groot gevaar.

Nauwelijks waren we over den drempel of tante zei tegen mij: “Toe Bets d’r liggen nog zes brooden op de toonbank in den winkel, kun jij die nog even ophalen, want anders verbranden die misschien ook nog. Nu zal ik U vertellen, dat ik geloopt heb. In een wip was ik terug. Ik moest echter nog eens terug, want tijdens mijn korte afwezigheid was ’t tante te binnen geschoten, dat haar kanarievogeltje zich nog in huis bevond. Het is me inderdaad gelukt ook dit kostbare bezig van mijn tante in veiligheid te brengen, doch ik was nog maar net weer uit de woning of de huizen op de plek waar nu “Ons Huis” staat vatten reeds vlam en toen was het precies of men langs de gevels der volgende huizen schooven stroo hield, zoo snel breidde het vuur zich daarna uit.

Tegen vieren viel de klok uit den toren op de Markt. Ze bleek later van onderen tot boven gespleten te zijn.

Nadat de brand wat geluwd was trokken we met zijn vieren de stad weer in en bij dr. Eekman, die woonde in de Langestraat tegenover de Societeit, vonden we in een raamkozijn een groote zak met geld, doch we dorsten er niet aan te komen.

Van daar gingen we naar den Zuiderhagen en in een huisje, dat bewoond werd door de gezusters Grevenstuk troffen we daar onder beddegoed bedolven het verkoolde lijk van mej. N. Grevenstuk aan. Dit is waarschijnlijk het eenige slachtoffer van den brand geweest. Naar ons bij onze navraag verteld werd, had ze getracht nog wat beddegoed te redden. In de keuken was ze echter gestruikeld en vermoedelijk tengevolge van den rook gestikt, terwijl tot overmaat van ramp het beddegoed nog op haar was terechtgekomen.

In de Molenstraat in de z.g. “Visscherij”, waarnaar nu nog de Visscherijstraat genoemd is, ontdekten we op onze speurtocht eveneens een kistje met geld, maar juist toen we den inhoud ervan wat nader wilden bekijken, zei een onbekend persoon tegen

ons: "Jongs komt mi'j doar nig bi'j". We gingen toen verder en toen we een half uurtje later de zelfde lek nog eens passeerden was de buit verdwenen. Op den Noorderhagen ter hoogte van de plaats, waar thans de stallen der N.V. Van Heek en Co. liggen stond een kastje op straat, waarvoor verschillende Pruisische munten lagen. De barbier Spaaij, die aan den overkant woonde hield een oogje in het zeil en voor zoover ik kan nagaan, aldus onze zegsman, is dit geld inderdaad in het bezit van den rechtmatigen eigenaar gebleven.

Kunt U zich ook nog herinneren, dat de menschen langen tijd in tenten geslapen hebben?

Ja zeker, luidt het antwoord. Het waren voor het meerendeel groote legertenten, welke op verzoek van Minister Thorbecke, toen minister van Binnenlandsche Zaken, naar hier werden gedirigeerd uit 's Rijks magazijnen. Grappig is echter, dat later door den Minister van Oorlog voor het verleenen van deze hulp de som van f 20.580,88½ in rekening werd gebracht.

Verder weet de heer Husken ons nog mede te deelen, dat een zekere Teunissen de laatste is geweest, die van een tent gebruik heeft gemaakt. Deze tent was opgeslagen in de reeds eerder genoemde Visscherij.

Er moesten in Uw ouderlijk huis in den nacht na den brand zeker veel menschen een onderkomen vinden? luidde onze volgende vraag. Oh ja, tante met haar heele gezin en dat waren heel wat personen, hebben deze nacht bij ons doorgebracht. Ik heb met mijn broer Herman dien nacht tusschen twee kasten geslapen, waar moeder het ons zoo geriefelijk mogelijk had gemaakt.

Den volgenden morgen waren we om vier uur echter reeds weer uit de veeren en trokken eenigen tijd later opnieuw de stad in. Ook wij, als dus de heer Husken, hebben het noodige meegholpen aan de opruiming van de puinhoopen. Een week na den brand werd ik door een aannemer aangesteld als opperman om aan den wederopbouw der stad te helpen. Zoo lang de fabrieken niet weer in werking waren heb ik deze baan vervuld.

Allereerst voerde onze weg dien morgen naar den grooten stoom, welke aan de Hengeloschestraat stond, waar nu het huis van dokter Van Delden staat. In een sloot, welke daar liep, ontdekten we een hondje, dat overdekt was met brandwonden. We hebben het diertje meegenomen naar huis, doch nadat we het eenige dagen zorgvuldig verpleegd hadden, is het toch aan de bekomen verwondingen bezweken.

Ook den heer Husken vroegen we of hij zich niet kon herinneren, dat er in die dagen ontzettend veel gestolen was. Hij bevestigde dit direct, doch met de vuist op tafel slaande voegde hij er aan toe: Maar mijn vrienden en ik, we hebben ons geen cent, maar dan ook geen cent van een ander toegeëigend.

Dat er echter groot gebrek ontstaan was aan het allernoodzakelijkste, aldus de heer Husken, moge blijken uit het feit, dat den volgenden dag iemand, die tot de beter gesitueerden behoorde, bij ons kwam of we misschien een brood voor hem hadden, daar hij niets meer bezat en hij niet langer kon aanzien, dat zijn vrouw en kinderen niets te eten hadden'.¹¹³

Topografisch relateren van de persoonlijke ervaring, Albertus Husken:

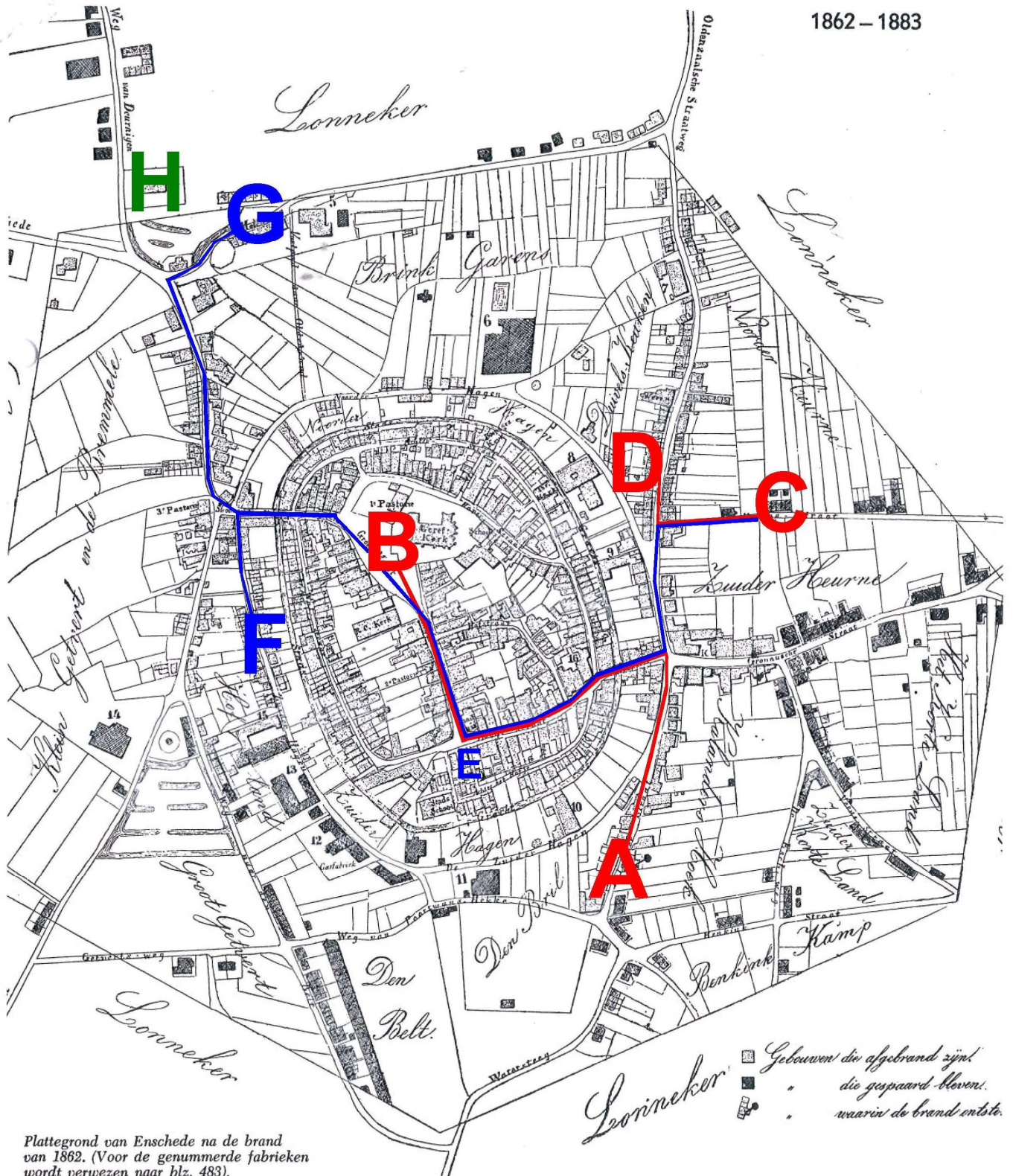
Woonachtig tijdens het uitbreken van de stadsbrand:

- Wilhelminastraat, Enschede.

Gelopen route tijdens de stadsbrand:

1. A. Husken was met zijn oudere broer in de Kalandersstraat toen de brand ontstond [A].
2. Na de brandweerlieden bijgestaan te hebben liep hij de Langestraat in richting de grote markt [B].
3. Daar aangekomen zagen de broers twee grote vrachtwagens boordevol goederen van de firma Maseland. De voerlieden trachtten nog tijdig de Veldpoort te bereiken, doch ze slaagden daar niet in, toen ze er aankwamen was de weg daar afgesneden. Ten einde raad lieten de voerlieden toen de goederen en de wagens maar in den steek en brachten de paarden via den stadsgraven in veiligheid.
4. De hitte in het centrum werd ondragelijk, de broers snelden zich naar hun huis aan de Wilhelminastraat [C]. Daar aangekomen vroeg een tante aan A. Husken om zes broden en haar kanarievogel uit de winkel, gelegen aan de Oldenzaalsestraat te halen [D].
5. Nadat de brand wat geluwd was trok A. Husken de stad weer in [blauwe route]. Bij dr. Eekman, die woonde in de Langestraat tegenover de Sociëteit, vond hij in een raamkozijn een grote zak met geld [E].
6. Van daaruit liep A. Husken naar de Zuiderhagen waar hij het, onder beddengoed bedolven, verkoolde lijk van mej. N. Grevenstuk aantrof [F].
7. In de Molenstraat in de z.g. "Visscherij" ontdekte A. Husken een kistje met geld [G].
8. De volgende dag gingen ze naar de fabriek die lag aan de Hengelosestraat [H]. In een sloot aan de kant van de weg ontdekte hij een hondje dat overdekt was met brandwonden. Hij nam het diertje mee naar huis waar het na enkele dagen verzorging, toch aan zijn verwondingen overleed.

S BRAND VAN ENSCHEDE TOT
STADSVERGROTING
1862 – 1883

Plattegrond van Enschede na de brand van 1862. (Voor de genummerde fabrieken wordt verwezen naar blz. 483).